

Het Privacy Spel

In deze les gaan de leerlingen ervaren op hoeveel manieren ze informatie geven online. Ze leren wat de risico's zijn en hoe ze bewuste keuzes kunnen maken om hun eigen privacy en die van hun omgeving zo goed mogelijk te beschermen.

Totale duur: 1 uur.

LESOPBOUW

- Introductie: Wat is privacy?
- Verdieping: Waarom is privacy belangrijk?
- Doen: Speel het privacy-spel en leer hoe je zo veilig mogelijk een bericht kan versturen.

VOORBEREIDING & BENODIGDHEDEN

Van tevoren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding
- Digibord met internetverbinding: klik door de slides voor op het digibord
- Print de spelregels voor de klas uit
- Print de spelregels voor de berichtgever uit
- Print het raamwerk uit dat aangeeft waar iedereen moet staan
- Print het printblad met cookies en knip alle cookies met bijbehorende tekst uit
- Print de printbladen met logo's en knip ze allemaal uit
- Zorg dat je het spel kan spelen in een lege ruimte, bijvoorbeeld de gymzaal, aula of buiten.

DIFFERENTIATIE

Verzin met je leerlingen nog meer media om berichten te sturen (Bijvoorbeeld Snapchat, Instagram, TikTok), en laat ze uitzoeken hoe veilig deze media zijn en hoe ze met privacy omgaan.

VERBINDING MET BEROEPEN & ARBEIDSMARKT

Elk internetbedrijf heeft een afdeling die zich bezighoudt met privacy. Over het algemeen werken daar specialisten die vanuit de financiële doelen (vooral het verkopen van advertenties en informatie aan adverteerders) kijken wat legaal mogelijk is; dit zijn met name juristen. Al deze bedrijven hebben ook programmeurs nodig die algoritmes kunnen ontwerpen die precies binnen de regels van de wet informatie verzamelen en sorteren. Bijvoorbeeld: algoritmes die een profiel van elke gebruiker kunnen opstellen en aanpassen en algoritmes die netwerken van gebruikers in kaart brengen. Analisten bekijken (ook weer doormiddel van slimme algoritmes) hoe deze informatie kan worden gebruikt om gericht advertenties te sturen.

ETHIEK EN TECHNOLOGIE

Is het verzamelen van gegevens online wel verantwoord? Biedt het de gebruiker een mooie kans om effectiever gebruik te maken van online applicaties, of dient het vooral het doel van adverteerders om informatie voor gericht adverteren te verzamelen? Is iets als het legaal is ook altijd verantwoord of netjes?

DOEL VAN DE LES

Domein curriculum 2021	Leerdoelen digitale vaardigheden	Kerdoelen	21st century skills
1 Veiligheid en privacy in de digitale wereld DG2.1 Veiligheid in de digitale wereld	1 Mediawijsheid De leerling leert welke belangen personen en partijen kunnen hebben om in het bezit te komen van de data van anderen of om zeggenschap te krijgen over digitale middelen die van anderen zijn.	1 Kunst/CKV De leerling leert met behulp van visuele of auditieve middelen verslag te doen van deelname aan kunstzinnige activiteiten, als toeschouwer en als deelnemer.	1 Communiceren
2 DG2.2 Privacy in de digitale wereld	2 De leerling reflecteert vanuit persoonlijk en maatschappelijk perspectief op maatregelen die genomen kunnen en moeten worden om privacy in de digitale wereld te beschermen.	2 Kunst/ CKV De leerling leert mondeling of schriftelijk te reflecteren op eigen werk en werk van anderen, waaronder dat van kunstenaars.	2 Kritisch denken

INTRODUCTIE

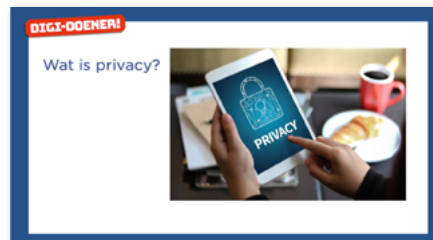
Openingslide

Slide 2 Klassikaal

Wie kan een definitie van 'privacy' geven? Wat betekent dat woord precies? (Waarschijnlijk bevatten de antwoorden termen als; geheimhouden, alleen voor jezelf houden, ruimte voor jezelf, niet iedereen hoeft alles van je te weten, toestemming geven, daar heb je recht op). Vraag je leerlingen of ze ook specifiek kunnen omschrijven wat privacy op digitaal gebied inhoudt: Welke vraag moet je jezelf altijd stellen voordat je informatie deelt? Wat je wil horen is: Wie kan de informatie die ik deel zien en wat mag diegene van mij weten? Een tweede vraag is: Wat kan ik zelf doen om daar zoveel mogelijk invloed op te hebben?

Privacy is: de persoonlijke levenssfeer die onszelf en ons handelen, eigenschappen en informatie onderscheidt en afschermt van anderen. Het begrip is afgeleid van het latijnse 'privatus', dat 'gescheiden van de rest' betekent. Privacy kan zowel betrekking hebben op een individu als op een groep zoals een gezin.

VERDIEPING

Slide 3, Klassikaal

Vraag je leerlingen of ze hun privacy belangrijk vinden. Mag iedereen alles van ze weten omdat ze geen geheimen hebben? Of zijn ze bang dat dingen die ze online delen terecht komen bij organisaties die daar niks mee te maken hebben? Is het normaal dat bedrijven zo veel van je weten, alleen om je gerichte reclames te kunnen sturen? Laat je leerlingen hier samen over in gesprek gaan en samen bedenken welke privacyregels ze belangrijk vinden bij het gebruik van online media.

Bijvoorbeeld: Wat mag een online medium gebruiken van je info? Je naam? Contactgegevens? Locatie? Wanneer je online bent? Wat je opzoekt? Met wie je online praat? Mag online media je gesprekken via je microfoon beluisteren? Mag het je afbeeldingen bewaren? Moet een online medium altijd toestemming vragen? Laat leerlingen drie regels formuleren, opschrijven en ophangen in de klas.

BEROEPENSLIDE/ARBEIDSMARKT

Slide 4, Handig om te leren!

Bij elk internetbedrijf, of het nou Google is of Zalando of TikTok, werken heel veel verschillende mensen die zich bezighouden met de privacy. Juristen bijvoorbeeld. Zij zoeken uit hoe ze de regels van de privacy-wetgeving het beste kunnen toepassen om binnen

het mogelijke van de wet toch heel veel gegevens van hun klanten te gebruiken. Programmeurs bekijken vervolgens hoe ze binnen deze regels zoveel mogelijk te weten kunnen komen van klanten. Vraag je leerlingen of ze zelf een baan zouden willen als jurist of programmeur bij zo'n bedrijf? Zijn er ook programmeurs die juist algoritmes maken waardoor er geen profiel meer van je kan worden gemaakt? (Ja, er wordt adblocker-software gemaakt. Deze software richt zich er niet alleen op om software te verwijderen van al je online media, maar blokt ook tracking cookies en andere technieken die worden ingezet om je te volgen en een profiel van je te maken.)

 Bespreek met je klas de volgende vragen en laat ze tot een gezamenlijke conclusie komen:

1. Jullie weten nu dat er heel veel technische mogelijkheden zijn om zo van alles over jou te weten te komen. Voor sommige toepassingen moet je toestemming geven, voor andere niet. Over het algemeen houden bedrijven zich aan de gestelde regels hiervoor. Maar vinden jullie dat die regels duidelijk genoeg zijn voor de gebruiker? Denk je dat de meeste gebruikers (dus ook je oma!) voldoende op de hoogte zijn van de informatie die over ze wordt verzameld, en wat zij zelf kunnen doen om te zorgen dat er zo min mogelijk informatie over ze wordt verzameld?
2. Er zijn veel wetten gemaakt rondom privacy op internet. Deze worden telkens opnieuw bekeken door experts en waar nodig aangepast. Vinden jullie dat er streng genoeg wordt gekeken naar het bewaken van je privacy op internet? Zijn wetten daar verantwoordelijk voor, of ben jij dat zelf?
3. Als een app die jouw gegevens opslaat voldoet aan de regels vind je dan ook dat het altijd betrouwbaar, verantwoord of netjes is?

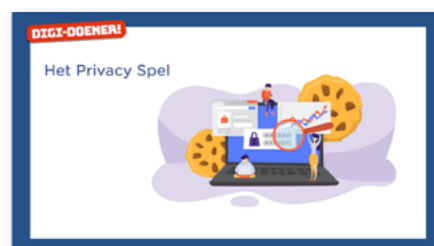
DOEN

Slide 5,6 en 7 Klassikaal

Neem je leerlingen, de lesbrieven, de spelregels voor de berichtgever mee naar open ruimte (gymzaal, grasveld, aula).

Vertel: we gaan een spel doen en iedereen heeft hier een rol in: als berichtgever, berichtontvanger, internetverbinding, browser, berichten-app of cookie.

1. Verdeel de rollen over de leerlingen en zet ze neer in een raamwerk zoals de bijlage. Als je een grote klas hebt kun je meerdere leerlingen de rol van de verschillende cookies geven.
2. Deel de tekstvellen uit die horen bij de verschillende rollen: laat de leerlingen even goed doorlezen wat ze moeten zeggen/doen als de berichtgever voor ze staat en als de berichtgever ze aantikt.
3. Geef de leerling die de berichtgever is zijn/haar handleiding en laat die even goed doorlezen.
4. **Vertel:** (De berichtgever) gaat nu proberen een geheime boodschap naar mij te brengen via jullie. Hij/zij mag uit elke rij kiezen welke app hij/zij daarvoor gebruikt. Als hij/zij je aantikt vertel je welke app je bent en wat je doet.

5. Sommige apps zijn niet zo veilig als ze lijken en zeggen de hele boodschap hardop. Dan is (berichtgever) af en moet hij/zij opnieuw beginnen. Sommige apps zijn een beetje onveilig en zeggen alleen een woord uit de boodschap hardop. Dan mag iedereen raden wat de boodschap is. Als de boodschap is geraden moet (berichtgever) terug naar af.
6. Er zijn ook nog cookies. Wat die precies doen wordt vanzelf duidelijk. Om ze te deleten moet (berichtgever) terug naar af. Speel het spel met de leerlingen.

AFRONDING

Slide 8, Individueel

We hebben nu onderzocht op welke manier en bij welke online media je goed op je privacy moet letten. Met het spel hebben we gemerkt hoe snel je informatie prijsgeeft en hoe lastig het is om op te blijven letten dat je telkens een bewuste keuze maakt. Ook of /en welke informatie je wil geven in ruil voor het gebruik van een app of netwerk.

Ga met je klas in gesprek: Waren ze zich ervan bewust dat het zo makkelijk is om een profiel van ze te maken? Vinden ze het erg? Laat elke leerling voor zichzelf een lijstje maken van de ideale berichten-app:

-Hoe veilig moet je berichten kunnen versturen? (Worden je berichten versleuteld? Kan de maker van de app ze lezen? Kun je zelf bepalen wat er met je bericht gebeurt na het verzenden?)

-Welke cookies mag de berichten-app verzamelen? (Bedenk wat de functie van de cookies is. Zonder cookies kan een app bijna niet functioneren. Cookies zijn een eenvoudig middel om technisch te communiceren met jouw telefoon)

-Wat voor info mag je app over jou verzamelen? (je naam, telefoonnummer, je contactenlijst, je foto's, je documenten, je locatie, tijden dat je je telefoon gebruikt, favorieten apps, online shopgedrag, zoekgedrag op Google, wie je familie is?)

-Wat moet je kunnen versturen? (Alleen tekst? Of ook foto's, documenten, stickers, GIFs, muziek?).

Opdracht: maak vanuit dit lijstje een logo voor jouw app waar iedereen aan kan zien dat het een veilige app is. Kijk naar de verzameling logo's op het Digi-bord: wat voor kleuren worden gebruikt, hoe kun je zien wat voor app het is en wanneer komt het meteen betrouwbaar over?

BIJLAGEN VOOR DE DOCENT

- Spelregels voor de klas
 - Spelregels voor de berichtgever
 - Raamwerk uit dat aangeeft waar iedereen moet staan
 - Printblad met cookies
 - Printbladen met logo's
-

DE SPELREGELS VOOR DE KLAS

Iemand uit de klas moet een geheime boodschap via jullie naar de leerkracht zien te krijgen (dit is de berichtgever, en die mag niet weten wat in deze handleiding staat!)

Hij/zij mag uit elke rij kiezen welke app hij/zij daarvoor gebruikt. Als hij/zij je aantikt vertel je welke app je bent en wat je doet.

Sommige apps zijn niet zo veilig als ze lijken en zeggen de hele boodschap hardop. Dan is de berichtgever af en moet hij/zij opnieuw beginnen.

Sommige apps zijn een beetje onveilig en zeggen alleen een woord uit de boodschap hardop. Dan mag iedereen raden wat de boodschap is. Als de boodschap is geraden moet de berichtgever terug naar af.

Als de berichtgever van vervelende cookies af wil komen moet hij/zij terug naar af.

De verschillende rollen

Check welke rol je hebt. Let bij de cookies goed op, daar zijn er meerdere van! Lees je tekst even goed door. Je mag de tekst natuurlijk voorlezen als je het niet kan onthouden.

Als de berichtgever je aantikt vertel je welke app je bent. Als hij/zij je de geheime boodschap influistert vertel je wat het vervolg is (soms vertel je helemaal niks).

Als je geen app maar een cookie bent, mag je twee keer naar de berichtgever toelopen als hij/zij een app selecteert. De berichtgever moet je dan toestemming geven of weigeren. Bij de uitleg staat wat je moet doen.

TRACKING COOKIE

Je bent een tracking cookie. Als de berichtgever een app selecteert mag jij naar hem/haar toelopen.

Je vraagt: **Ik ben een tracking cookie. Geef je mij toestemming?**

Als hij/zij Ja zegt: Je blijft achter de berichtgever aanlopen. Telkens als hij of zij de boodschap in iemands oor heeft gefluisterd vraag je: **Wat heeft hij/ zij tegen jou gezegd?**

Zal ik het delen?

Als hij/zij nee zegt: ga je telkens voor zijn voeten lopen en zeg je: **Als je wilt dat dit ophoudt moet je terug naar af, dan zijn je cookies ge-delete.**

ANALYTISCH COOKIE

Je bent een analytisch cookie. Als de berichtgever een app selecteert mag je naar hem/haar toelopen. Je zegt: **Ik ben een analytisch cookie. Ik weet wat voor telefoon jij hebt. Ik mag dat checken zodat ik kan zorgen dat deze app zo goed mogelijk werkt voor jou. Je hoeft geen toestemming te geven, ik mag dit gewoon bijhouden.** Daarna blijf je gewoon staan.

FUNCTIONELE COOKIE

Je bent een functionele cookie. Als de berichtgever een app selecteert mag je naar hem/haar toelopen. Je zegt: **Ik ben een functionele cookie. Ik onthoud je wachtwoord voor deze app voor je. Je hoeft me geen toestemming te geven, ik mag dat gewoon weten.** Daarna blijf je gewoon staan.

GRATIS OPEN WIFI

Je bent gratis open wifi. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben gratis open wifi zonder wachtwoord.** Zodra de berichtgever jou de boodschap influistert **roep je die hardop door het lokaal.**

VPN VERBINDING

Je bent een VPN-verbinding. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben een superveilige VPN-verbinding, een Virtual Private Network. Ik weet niet wie je bent en je bericht is helemaal veilig bij mij. Ik hoef het niet te horen, je kan doorlopen.**

4G

Jij bent de 4G behorend bij het abonnement op de telefoon van de berichtgever. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben je vertrouwde eigen netwerk dat hoort bij je abonnement.** Als de berichtgever jou de boodschap influistert zeg je: **Je boodschap is veilig bij mij.**

INTERNET EXPLORER

Jij bent de browser Internet Explorer. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben Internet Explorer. Je kan kiezen uit drie toepassingen waardoor ik een beetje rekening houd met je privacy. Akkoord?** Als de berichtgever jou de boodschap in je oor fluistert zeg je niks. **Maar later zeg je 2 x één woord uit het bericht hardop.**

GOOGLE CHROME

Jij bent de browser Google Chrome. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben Google Chrome. Je kan kiezen uit drie toepassingen waardoor ik een beetje rekening houd met je privacy. Akkoord?** Als de berichtgever jou de boodschap in je oor fluistert zeg je niks. **Maar later zeg je 3 x één woord uit het bericht hardop.**

FIREFOX

Jij bent de browser Firefox. Als je berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben Firefox. Je kan kiezen uit heel veel toepassingen waarmee je zelf kan regelen hoeveel privacy ik je geef. Wil je ze allemaal toepassen?** Als de berichtgever de boodschap in je oor fluistert **maak je een dichtrits-gebaar bij je mond.**

WHATSAPP

Jij bent WhatsApp. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben WhatsApp. Ik verstuur je berichten versleuteld en veilig. Niemand kan het lezen, behalve jij en de ontvanger. Oh ja, en ik geef Facebook alle telefoonnummers in je contact-lijst, hoe laat je appt en op welke locaties je appt.** Als de berichtgever je de boodschap influistert zeg je: **Het telefoonnummer van (leerkracht) gaat nu naar Facebook, en wat hij/zij leuk vindt komt nu via advertenties ook bij jou en je vrienden terecht. Facebook stelt hem voor als vriend aan al je vrienden, gezellig hè?**

FACEBOOK MESSENGER

Jij bent Facebook Messenger. Als de berichtgever jou selecteert vertel je: **Ik ben Facebook Messenger. Je boodschap wordt veilig versleuteld verstuurd. Oh ja, en ik sla je contacten allemaal op. En je foto's. En ik heb toegang tot je microfoon. Ik kan alles horen wat je zegt. Maar daar luister ik natuurlijk nooit naar, dat doen we alleen om de app zo goed mogelijk te laten werken.** Als de berichtgever jou de boodschap influistert zeg je: **Dank je wel. Ik zet dit even in je lijstje met interesses en zoek er leuke advertenties bij.** Je kijkt om je heen en vraagt: **Heeft iemand nog een leuke advertentie die gaat over (onderwerp van de boodschap)?**

SIGNAL

Jij bent Signal. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben Signal. Ik werk bijna hetzelfde als WhatsApp. Maar ik ben een open source-app: iedereen mag alles van me weten. Mijn code om berichten te beveiligen is zo superveilig dat WhatsApp en Messenger 'm ook gebruikt! Ik verzamel geen gegevens van jou of je gesprekken. Ik heb alleen veel minder gebruikers. Heeft (leerkracht) wel Signal?** Als de berichtgever jou de boodschap influistert **knik je en maak je een rits-gebaar bij je mond.**

APPLE IMESSAGE

Jij bent Apple iMessage. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik zorg dat je zelf kan beslissen welke extra veiligheidsmaatregelen je instelt. Ik ben superveilig. Ik gebruik wel wat gegevens van je, maar je kan precies lezen waar ik ze voor gebruik en aan wie ik ze doorgeef. In mijn instellingen kan je het aangeven als je dat niet wil. Je kan me alleen gebruiken om berichten te sturen naar een Apple-device, heeft (leerkracht) een Iphone?** Als de berichtgever jou de boodschap influistert zeg je: **Zal ik dit helemaal privé houden? Je maakt een dicht-rits-gebaar bij je mond.**

ANDROID BERICHTEN

Jij bent Android Berichten. Als de berichtgever jou selecteert zeg je: **Ik ben Android berichten. Ik ben een beetje langzaam met het updaten van veiligheids- en privacy-updates. Check even of je wel de laatste versie hebt. Ik ben gemaakt door Google en je bent er automatisch mee akkoord gegaan dat ik jouw gegevens gebruik om je gerichte advertenties te sturen. Ik verstuur je berichten veilig, maar ik ken je hele contactenlijst, en ik weet wie je op welke locatie en op welk tijdstip berichten stuurt.** Als de berichtgever je de boodschap influistert: **Ah, ik ga meteen advertenties zoeken over (onderwerp van de boodschap), dank je!**

SPELREGELS VOOR DE BERICHTGEVER

- Je begint bij de voorste rij. Maak een keuze voor een internetverbinding die jij gebruikt en die jou veilig lijkt. Doe dit door de persoon die het logo van jouw favoriete verbinding vasthoudt op de schouder te tikken.
Je hoort nu een korte introductie. Je kan je nog bedenken en een andere verbinding selecteren. Als je denkt dat de verbinding prima is fluister jij de boodschap die je hebt gekozen zachtjes in het oor van diegene.
- Dit doe je daarna ook bij de rij met internetbrowsers en met de rij berichten-apps.
- Als iemand de boodschap hardop vertelt ben je af en moet je opnieuw beginnen.
- Als iemand een deel van de boodschap hardop zegt mag de hele klas raden wat de boodschap is. Als ze het raden ben je af en moet je opnieuw beginnen.
- Bij elke app kun je worden lastiggevallen door verschillende soorten cookies. Ze vertellen je wat voor cookies ze zijn en je moet kiezen of je ze accepteert of niet. Als je cookies hebt geaccepteerd maar er toch vanaf wil moet je ze deleten door opnieuw te beginnen.
- De bericht-apps vertellen je over hun veiligheid en over hoe ze omgaan met je privacy.

RAAMWERK

FINISH (leerkracht)

VPN

START (leerling)

VPN

TRACKING COOKIE

TRACKING COOKIE

TRACKING COOKIE

ANALYTISCHE COOKIE

ANALYTISCHE COOKIE

ANALYTISCHE COOKIE

FUNCTIONELE COOKIE

FUNCTIONELE COOKIE

FUNCTIONELE COOKIE